

Stadsminister Stefan Löfven
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Stockholm, 3 februari 2017

Angående situationen i Turkiet

Det har nu gått ett halvår sedan undantagstillståndet infördes i Turkiet.

Vi skriver till er mycket oroadе eftersom kränkningarna av press- och yttrandefrihet i landet är ytterst allvarliga och har förvärrats under undantagstillståndet. Det framgår inte minst av de turkiska journalistfacken TGS och TGC från dagen till för kupp försöket 15 juli till 15 november. Under den perioden fängslades 146 fängslade journalister. I 610 fall inleddes förundersökningar eller väcktes åtal för påstådda yttrandefrihetsrelaterade brott. 3 200 journalister avskedades eller sades upp och 330 presskort drogs in. Dessutom drogs minst ett hundratal pass in. Över 1 200 webbsidor förbjöds och 177 medieföretag stängdes. All fast och lös egendom från de stängda medieföretagen konfiskerades, alla medieföretagens handlingar – inklusive läsar-, tittar-, lyssnarbrev, abonnentregister och uppgifter från källor – förklarades för statlig egendom.

Detta skall läggas till vad de båda organisationerna sammanställt efter det första halvåret 2016: 584 förundersökningar eller väckta åtal. I 136 av fallen gällde anmälningar om förolämpning från president Erdogan, i 28 journalistik kring Säkerhetstjänstens agerande. 41 journalister och författare dömdes till fängelse. Dessutom: 894 avskedanden, 200 person- och egendomsangrepp, 6 tidningar och 10 etermedia stängda.

Detta är ohållbart. Och det berör hela Europa, och Sverige.

Under undantagstillståndet har också sändningar från sex utländska tv-kanaler stoppats. En av dem är svensk. Newroz TV sänder från Stockholm på kurdiska och persiska. Turkiet utövade påtryckningar på det franska satellitbolag i Sverige som distribuerade ut kanalen. Reportrar utan gränser och andra organisationer protesterade. Det gjorde även FN:s specialrapportör för yttrandefrihet och Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter.

Svenska riksdagsledamöter frågade vad den svenska regeringen skulle göra. Demokratiminister Alice Bah Kuhnke fick en formell fråga och svarade 26 oktober å regeringens vägnar: "...Enligt myndigheten [för press, radio och tv] är Newroz TV registrerad i Sverige och bedriver sändningsverksamhet i Europa och Asien. Hur sändningarna distribueras eller med vilka företag är inte något som framgår av myndighetens register eller som svenska myndigheter på annat sätt är involverade i. Relationer och avtal mellan medieföretag och distributörer är en fråga för närmast berörda".

Det var inte tack vare Sverige Newroz TV efter ett uppehåll kunde fortsätta sända. Det franska parlamentet och en fransk domstol ställde satellitbolagets franske VD mot väggen. Tribunal de Commerce de Paris fann att beslutet att stoppa sändningarna bröt mot bl.a. rätten till yttrandefrihet. Satellitbolaget förpliktades att snarast återta distributionen av Newroz TV, detta med hot om vite om 10 000 euro per dag.

Det som sker i Turkiet efter kuppöversöket är inget nytt. Det har pågått under många år – inte per dekret som nu, inte i dagens ohyggliga omfattning. Men det har skett och skeendena är väl dokumenterade av bl.a. Reportrar utan gränser och mellanstatliga organisationer som Europarådet. Omvärlden har vetat – länge. Ändå har man visat overseende. Kanske för att det finns ett slags okunnighet som inte kommer av bristande kännedom om verkligheten utan av – som Alva Myrdal en gång uttryckte det – en "velad" okunskap.

Inom Reportrar utan gränser är vi djupt oroade över hur Turkiet allt mer ursinnigt slår både yttrandefriheten och människor i bojor. Likaså oroas vi över en alltmer "velad" ovilja att säga ifrån. Vi avser nu att driva ett flertal fall inför turkiska domstolar. Samtliga fall rör journalister som är samvetsfångar, de har fängslats för sin fredliga publicistiska verksamhet eller för att de råkat arbeta för en tidning eller en eterkanal som Erdogan och hans parti ogillar. Det är möjligt att våra chanser att lyckas är små. Men varje försök är en påminnelse om att de fängslade och förföljda har ett namn och ett ansikte, att de inte är bortglömda. Och domstolarna blir skyldiga att förklara sig. För om nu Turkiets egen grundlag (art 90) säger att internationella regler om mänskliga rättigheter ska ha företräde framför nationell lag – hur kommer det sig då att människor fängslas för sina åsikters skull, att människor kan hållas anhållna och helt isolerade utan domstolsprövning i 30 dagar, att de fängslade inte får prata med sin advokat inrum, att människor torteras, att de fängslade – tvärt emot vad som är regel i en rättsstat – befins skyldiga till motsatsen bevisas, att tusentals människor utan att vara brottsmisstänkta kan avskedas över en natt?

Som vi ser det gör Erdogan och hans regering sig skyldiga både till brott mot internationell rätt och till brott mot det egna landets grundlag. Den svenska riksdagen har, i motsats till andra europeiska parlament som exempelvis Tysklands Förbundsdag och Frankrikes Nationalförsamling, inte tagit upp utvecklingen i Turkiet som en särskild diskussionsfråga. Har ämnet dryftats har det varit i samband med att en riksdagsledamot ställt en fråga. Regeringens standardsvar har då varit att hänvisa till EU: "Det som är viktigt i detta sammanhang är att Sverige behövs för att se till att EU kan agera samlat och att vår röst verkligen är tydlig" (Utbildningsminister Gustav Fridolin på regeringens vägnar. Riksdagen 24 november). Det är sant att Sverige har ansträngt sig för att EU ska agera samlat gentemot Turkiet och att man gjort det med "tydlig röst". Men då inte för att fördöma brotten mot de mänskliga rättigheterna utan för att driva på flyktingöverenskommelsen med Erdogan. Och hur som helst, det förbluffande i regeringens svar är just fixeringen vid EU. För viktigast i det här sammanhanget är en annan och långt viktigare europeisk organisation, nämligen Europarådet. EU är ingen mellanstatlig människorättsorganisation. Det är däremot Europarådet. EU har ingen rättslig kompetens över Turkiet. Det har däremot Europarådet. Turkiet har inga skyldigheter gentemot EU. Men det har landet däremot gentemot Europarådet. EU har

inte någon domstol som uteslutande prövar brott mot mänskliga rättigheter. Men det har Europarådet. Europarådets stadgar förpliktar Turkiet att värna rättsstatens principer, främja fri- och rättigheter och rätta sig efter bl.a. rättspraxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Att bestämmelserna i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och Europadomstolens rättspraxis ska ha företräde framför nationell lag är, som ovan sagts, stadfast i Turkiets egen grundlag.

Vi vill att Sverige anmäler brotten mot press- och yttrandefriheten till Europadomstolen.

Som ni så väl vet har medlemsstaterna både den möjligheten och den skyldigheten. Medlemsstaterna har ett ansvar att utforma och upprätthålla "the public order of the free democracies of Europe".

Sverige har tagit det ansvaret vid tre tidigare tillfällen. En gång, tillsammans med Frankrike, Norge och Danmark, just mot Turkiet (1982). Då var det nära att Turkiet uteslöts ur Europarådet.

Vi menar att Erdogans Turkiet nu är ett land av förtryck. En rädslans republik där minsta kritik eller ifrågasättande riskerar leda till fängelse och förlust av mänskliga rättigheter. Där blotta aningen att du någon gång haft något slags "relation eller anknytning till eller kontakt med organisationer eller strukturer eller instanser eller grupper" som är eller skulle kunna utvecklas till säkerhetsrisker gör dig till förrädare, utlämnad till fångvaktare och torterare.

Turkiet utgör idag antitesen till den "public order" som Europarådet ska värna. Sverige och övriga europeiska länder har ett ansvar att anmäla Turkiet till Europadomstolen.

Vi uppmanar er att ta det ansvaret nu.

Jonathan Lundqvist
Ordförande
Reportrar utan gränser

Jesús Alcalá
Jurist

